

Metodika

Sionismus jako nacismus

Charakteristika námětu

V tomto námětu žáci analyzují různé ukázky jednoho z důležitých motivů novodobého antisemitismu – přirovnávání izraelské politiky k politice nacistického Německa. Seznamují se s kořeny tohoto motivu v sovětských propagandistických materiálech a porovnávají je s ohlasem těchto tezí v prostředí západní Evropy a islámského světa. Analyzují odlišné kontexty těchto ukázek a zaujmají vůči nim vlastní postoje.

Cíle

- Informovat. Žáci identifikují výrazný motiv současného antisemitského diskursu: přirovnávání současného Izraele k nacistickému Německu.
- Analyzovat. Žáci analyzují různé projevy tohoto motivu v různých kontextech. Všímají si podobnosti tohoto motivu v různých prostředích.
- Interpretovat. Žáci interpretují audiovizuální a ikonografické zdroje. Informace získané analýzou konfrontují s jinými informacemi získanými z veřejných zdrojů.
- Hodnotit. Žáci zaujmají k analyzovaným informacím vlastní stanovisko. Umí toto stanovisko podložit argumenty a prezentovat jej ostatním.
- Respektovat. Žáci se učí respektovat jiný názor.

Komentář

Obviňování Izraele z toho, že na okupovaných arabských územích provádí genocidní politiku, se začalo objevovat především v Sovětském svazu po šestidenní válce v roce 1967, během které Izrael okupoval rozsáhlá území, z nichž některá okupuje dodnes. Sovětská propagandistická mašinérie následně rozšířila velké množství pomluv o tom, že Židé během války spolupracovali s nacisty, a začala izraelské chování na okupovaných územích přirovnávat k nacistické politice vůči Židům za druhé světové války. Tato propaganda měla velký vliv na postoje radikální levice v západní Evropě a do jisté míry zde rezonuje dodnes. Další oblastí reflektující tyto podněty byl arabský, resp. muslimský svět. Tyto podněty posílila i nekritická politika paměti ze strany některých židovských sdružení (nikoli státu

Izrael a jeho vzdělávacích institucí) využívajících holocaust jako ultimátní argument obhajující izraelskou politiku. Na tomto místě je však třeba zdůraznit, že kritika Izraele neznamena automatické klasifikování nositele této kritiky jako antisemitu. Izraelská okupace arabských území je v rozporu s mezinárodním právem a kritika tohoto stavu je zcela legitimní. Nicméně tato kritika musí být vedena věcně a především nesmí využívat stereotypní předsudky z arzenálu tradičního antisemitismu. Je třeba zdůraznit, že izraelská politika vůči okupovaným územím je sice kritizována jako nelegitimní, nicméně v žádném případě není genocidní. Postoj vůči okupovaným územím je navíc široce diskutován i v samotném Izraeli, který přes reálné vnější ohrožení a složitý vnitropolitický vývoj zůstává pluralitním a demokratickým státem. Obraz Izraele jako nacistického státu navazuje na starší figury Židů jako viníků svého utrpení. V raném novověku byli například obviňováni, že pogromy a násilí namířené proti nim vyprovokovali sami, a sami jsou tedy vinní svým tragickým osudem. V roce 1939 na začátku války obvinil Adolf Hitler Židy z rozpoutání světového konfliktu a hrozil jim zničením. Netřeba dodávat, že tyto konstrukce jsou ryzími smyšlenkami, které se skutečnými příčinami protizidovského násilí nemají nic společného.

Námět do výuky

Předpokladem recepcí novodobé podoby antisemitismu je znalost základních pojmů: sionismus, antisemitismus. V případě, že se jedná o první výukovou jednotku s tímto tématem, je třeba žáky s těmito termíny seznámit. Žáci se s nimi ovšem mohou seznámit i samostatně, prostřednictvím internetu nebo literatury. Žáci pracují s kompozicí pramenů ilustrujících kontinuitu antisemitských motivů. Doporučujeme využít pracovní list 8, který zdůrazňuje nutnost vnímat všechny zdroje ve vzájemné souvislosti. Žáci mohou pracovat samostatně, ale vzhledem k náročnosti tématu je účinnější, pracují-li v malých skupinách.

Analýzu „nacistické“ metafory sionismu můžeme začít ukázkou ze sovětské propagandy *Sionismus a nacismus* Měli bychom zmínit historický kontext klipu: proměny sovětského postoje k Izraeli v letech 1948–1967 a přebírání vzoru sovětské propagandy ve státech východního bloku. Navážeme analýzou obou karikatur. Nejprve ukážeme karikaturu Abdellaha Derkaouiho *Historie se opakuje*. Také zde je nutné zmínit kontext: dánské protimuslimské karikatury a následnou soutěž vyhlášenou iránskými novinami. Jako poslední ukážeme karikaturu Petara Pismestrovce *Minulost a přítomnost*. Namísto vysvětlování kontextu rozdáme žákům pracovní list 2, který jej částečně vysvětluje.

Jádro námětu spočívá v porovnávání všech zdrojů. Zatímco ve fázi analýzy zaujímáme především postoj „živé encyklopedie“, tj. dodáváme expertní stanoviska, aby si žáci mohli vytvořit vlastní postoje, při prezentaci závěrů aktivně korigujeme faktografické omyly. V rámci diskuse vždy korigujeme extrémní a xenofobní postoje, aniž bychom ovšem diskvalifikovali jejich nositele. Není třeba dojíti k syntetickému závěru. Celé téma je značně kontroverzní a ani akademické autority se v jeho hodnocení neshodují. Je tedy přirozené, že kontroverze budou i v rámci třídy. Smyslem námětu není dosažení konsenzu, ale prezentace postoje, který je v souladu s etickými principy výchovy (odmítání extremismu nejen v případě antisemitismu, kritické myšlení, úcta k lidským právům), a zároveň zvládnutí kontroverzní situace.

Tématem námětu je zneužívání paměti na holocaust. Považujeme toto téma za univerzální součást evropských dějin, a tedy i dějin českých. Žáci se seznámí s podobami účelových interpretací holocaustu a mohou si tak uvědomit, že smysl a význam historické události, které jí veřejnost přisuzuje, nejsou jednoznačně určeny expertním výzkumem, ale i způsobem, jakým se toto téma v současnosti vypráví, a také tím, kým je vyprávěno. Seznamují se s manipulací s historickými skutečnostmi a učí se kritickému čtení těchto přístupů. V konečné fázi cvičení můžeme upozornit na aktuální podoby českého antisemitismu, který reprezentuje například Adam B. Bartoš a jeho politická skupina. Pro analýzu jeho postojů využijeme pracovní list 10. Tím, že předřadíme analýze jeho názorů ukázky z různých projevů novodobého antisemitismu, z nichž některé se objevovaly i v českém prostoru, usnadníme klasifikaci jeho názorů v adekvátním kontextu. Upozorníme tak žáky, že téma antisemitismu není pouhým akademickým cvičením, ale má konkrétní přesahy do současného občanského života.